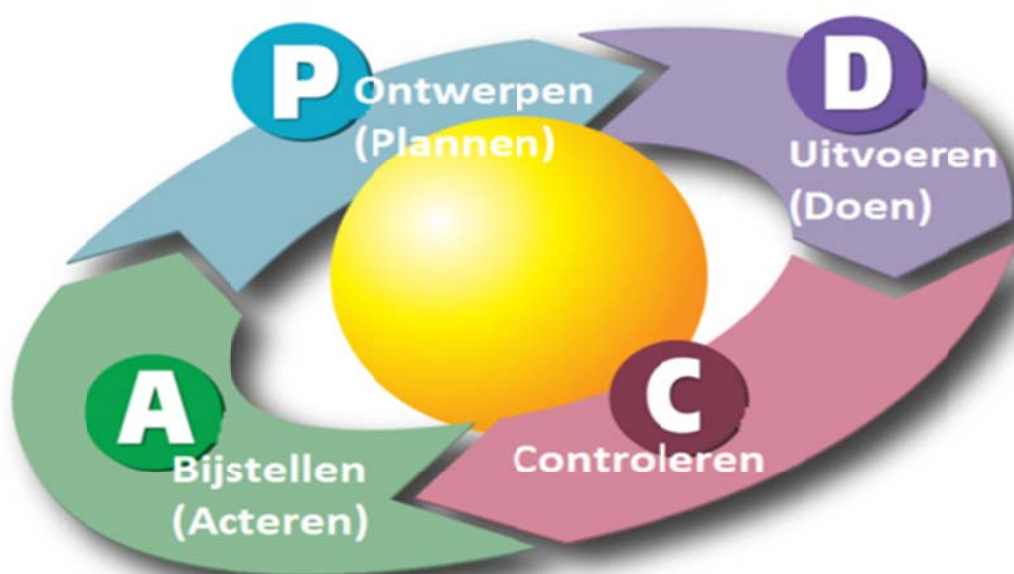

ALGEMEEN CONTROLE- EN ONDERZOEKSPAN 2015

Document: Algemeen controle- en onderzoeksplan 2015
Zaaknr.: Z-15-07175
Versie: 0.1
Status: Concept
Datum: 27 mei 2015
Team: Bedrijfsondersteuning
Organisatie: Gemeente Oegstgeest
Auteur: Senior adviseur AO/IB Mirella Gobati

Document historie

Versie	Datum	Wijziging(en)	Op verzoek van	Uitgevoerd door
0.1	27 mei 2015	Eerste concept	Directie	Senior adviseur AO/IB Mirella Gobati

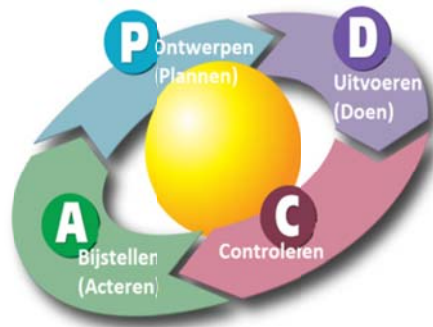
Inhoudsopgave

1.	Algemeen.....	2
1.1	Inleiding	2
1.2	Doelstelling en vaststelling	2
1.1	Opzet en leeswijzer	2
2.	Controleomgeving	3
2.1	Opzet interne organisatie en organisatieontwikkeling	3
2.2	Wettelijk kader controles en onderzoeken	4
2.3	Controlerende en toezichhoudende instanties	4
2.4	De Planning- en Controlcyclus	5
2.5	Integriteit.....	6
2.6	Informatiebeveiliging.....	7
3.	Administratieve Organisatie.....	7
4.	Risicoanalyse bedrijfsprocessen	8
5.	Verbijzonderde Interne Controles.....	9
5.1	Kaderstelling en uitvoering.....	9
5.2	Bedrijfsprocessen Oegstgeest	9
5.3	Bedrijfsprocessen Servicepunt71	12
6.	Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid.....	13
6.1	Regionale auditpool.....	13
6.2	Onderzoek 2015: verstrekken en bestellen bruikleenvoorzieningen Wmo.....	14
7.	Accountantscontrole	14
7.1	Opdracht.....	14
7.2	Controleprotocol en Normenkader	15
7.3	Managementletter	15
7.4	De controleverklaring en het verslag van bevindingen bij de jaarrekening.....	15
	Bijlage 1:	16
	Overzicht Verbijzonderde Interne Controles 2015 i.r.t. risico's en jaarrekening/begroting of bedrijfsprocessen	16

1. Algemeen

1.1 Inleiding

De gemeente Oegstgeest is, net als iedere andere organisatie, gericht op het behalen van doelstellingen. Om deze doelstellingen te realiseren, worden activiteiten gepland en uitgevoerd. Dit alles binnen de nodige financiële kaders, richtlijnen, procedures en formatie. Regelmatig dient te worden getoetst of de doelstellingen ook worden gerealiseerd en of dit binnen de kaders plaatsvindt. Waar nodig wordt er bijgestuurd. Schematisch kan dit worden weergegeven in de regelkring of het model van Deming: Plan-Do-Check-Act (plannen, doen, controleren en acteren).

Bovenstaande regelkring is uitgewerkt in de Planning- en Controlcyclus (P&C-cyclus) van Oegstgeest waarin jaarlijks de perspectiefnota, meerjarenbegroting, tussentijdse voortgangsrapportages en het jaarverslag worden opgesteld. Onderdeel van de regelkring zijn de periodieke Verbijzonderde Interne Controles (VIC's) en overige onderzoeken die worden uitgevoerd om vast te stellen in hoeverre de primaire en bedrijfsvoeringsprocessen rechtmatig, doelmatig en doeltreffend verlopen en de informatie die daaruit gegenereerd wordt, ook betrouwbaar is. Dat wil zeggen in hoeverre Oegstgeest in control is.

1.2 Doelstelling en vaststelling

Doelstelling van het controle- en onderzoeksplan is inzicht te geven in de mate waarin de gemeente Oegstgeest in control kan zijn - de opzet van de interne organisatie en beheersing - en op welke wijze getoetst wordt of hier gedurende het jaar ook daadwerkelijk sprake van is - het bestaan en de werking van de interne organisatie en beheersing.

Definitie in control

Het in control zijn wordt als volgt gedefinieerd: het zodanig sturen en beheersen van de bedrijfsprocessen dat de taken en doelstellingen worden gerealiseerd. Er is zicht en grip op de risico's en de processen worden rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitgevoerd, incl. een getrouwe verantwoording.

Het algemeen controle- en onderzoeksplan wordt jaarlijks opgesteld dan wel geactualiseerd. Het plan wordt intern voorgelegd aan het directieteam. Extern wordt de inhoud afgestemd met de accountant en Team Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO/IC) van Service Eenheid (SE) Financiën van Servicepunt71 (Sp71). Na akkoord van het directieteam wordt het plan ter vaststelling aangeboden aan het raad. Het door het college vastgestelde plan gaat ter informatie naar de raad.

1.1 Opzet en leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk, waarin de doelstelling van het controle- en onderzoeksplan is vastgelegd, volgt hoofdstuk 2 waarin zal worden ingegaan op de controleomgeving. Dit betreft met name de opzet van de interne organisatie en beheersing en de wijze waarop het toezicht en de controle daarop is ingericht en wordt uitgevoerd.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de procesbeschrijvingen van de gemeente Oegstgeest. In de procesbeschrijvingen ligt de administratieve organisatie vast waaronder de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Het beheer van de procesbeschrijvingen is overgedragen aan Sp71. In dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de wijze waarop dit beheer plaatsvindt.

In hoofdstuk 4 volgt de opzet van de risicoanalyse op de bedrijfsprocessen van de gemeente Oegstgeest. Deze risicoanalyse wordt jaarlijks geactualiseerd (uitwerking in Bijlage 1) en bepaalt in belangrijke mate de VIC's die in het controlejaar moeten worden uitgevoerd.

Hoofdstuk 5 geeft de opsomming van de voor het controlejaar 2015 uit te voeren VIC's. Voor een deel betreft dit controles op processen binnen de gemeente Oegstgeest zelf, maar voor een deel ook binnen Sp71 op de aan Sp71 overgedragen processen op het gebied van financieel beheer, personeel en inkoop.

Hoofdstuk 6 beschrijft de overige onderzoeken. Met ingang van 2015 neemt de gemeente Oegstgeest met twee personen deel aan de regionale auditpool die wordt gecoördineerd vanuit de gemeente Leiden. Ook de gemeenten Leiderdorp en Zoeterwoude participeren in deze auditpool..

Tenslotte zijn in hoofdstuk 7 de rol en werkzaamheden van de externe accountant bij de controle van de jaarrekening nader omschreven.

2. Controleomgeving

2.1 Opzet interne organisatie en organisatieontwikkeling

De organisatie van de gemeente Oegstgeest bestaat op dit moment uit zes teams: Bestuur en Strategie, Bedrijfsondersteuning, Publieksvoorlichting, Maatschappij, Ruimte, en Beheer en Onderhoud. De eerste twee teams vallen onder de directeur bestuur- en concernondersteuning, de overige teams onder de directeur dienstverlening.

Daarnaast heeft de organisatie een concerncontroller en sinds 2014 een programmamanager (t.b.v. de doorontwikkeling van de nieuwe organisatie). De organisatie wordt geleid door de algemeen directeur/gemeentesecretaris. Het totaal aantal fte bedraagt 126,80 per 31 december 2015¹, excl. het college van burgemeester en wethouders en de griffie.

De huidige structuur van de organisatie is vastgelegd in de Regeling Organisatiestructuur 2014. De bevoegdheden zijn vastgelegd in het Algemene Bevoegdhedenbesluit 2014 en het bijbehorende Mandatenregister 2014, aangevuld met enkele losse mandaatbesluiten waar onder die voor de Jeugdhulp 2015. Verder geldt de Regeling budgethouders 2014 en het Register aanwijzingsbesluiten 2014.

Organisatieontwikkeling

In 2014 is de nieuwe organisatie van start gegaan. 2015 staat in het teken van de doorontwikkeling van deze nieuwe organisatie. Het doel is om een op samenwerking gerichte (co-creërende), resultaatgerichte en lerende organisatie te worden. Om dit doel te bereiken is het programma 'Oegstgeest gaat verder' opgezet dat bestaat uit een zevental verbeterprojecten²:

- Verder met visie op dienstverlening;
- Verder met bedrijfsprocessen;
- Verder met zaakgericht werken;
- Verder met financiële sturing;
- Verder met bestuurlijke ondersteuning;
- Verder met proces omgevingsvergunning;
- Verder met de basis op orde.

1 Bron: Jaarverslag 2014.

2 Lees meer hierover in het 'Programma organisatieontwikkeling Oegstgeest gaat verder. Plan en portfolio d.d. 27 mei 2014'.

2.2 Wettelijk kader controles en onderzoeken

In de onderstaande verordeningen is het wettelijk kader voor de uit te voeren controles en overige onderzoeken opgenomen voor Oegstgeest.

Controleverordening

Omdat een gemeente een publieke organisatie is, waarbij sprake is van de besteding van publieke middelen, dient de gemeente zich over de besteding van deze middelen publiek te verantwoorden. Dit gebeurt d.m.v. de jaarrekening met een controleverklaring afgegeven door een externe accountant. De benoeming van de externe accountant vindt plaats door de gemeenteraad. Dit is vastgelegd in de op grond van art. 213 van de Gemeentewet voorgeschreven Controleverordening.

Financiële verordening

In art. 212 van de Gemeentewet is de Financiële verordening voorgeschreven. In deze verordening wordt o.m. bepaald dat het college moet zorgdragen voor de jaarlijkse interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen. Dit gebeurt d.m.v. de periodieke VIC's. De voor 2015 uit te voeren VIC's zijn opgenomen in hoofdstuk 5.

Verordening 213a

Ten slotte is er de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid o.b.v. de Gemeentewet, art. 213a. In deze verordening is bepaald dat het college periodiek onderzoek doet naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur. Het onderwerp van het in 2015 uit te voeren 213a-onderzoek staat opgenomen in hoofdstuk 6. De verordening 213a wordt in 2015 nog geactualiseerd. Zie hiervoor verder ook hoofdstuk 6.

2.3 Controlerende en toezichhoudende instanties

Naast de VIC's en overige onderzoeken, zoals die o.b.v. de verordeningen genoemd in paragraaf 2.2, worden uitgevoerd, beschikt de gemeente Oegstgeest over een rekenkamercommissie die onderzoeken uitvoert. Daarnaast heeft de gemeente te maken met toezicht en controles vanuit de hogere overheid (Rijk en provincie).

Interbestuurlijk toezicht

In 2009 is het Ministerie van Binnenlandse Zaken gestart met een herziening van het interbestuurlijk toezicht, dat heeft geleid tot de invoering van de Wet Revitalisering Generiek Toezicht per 1 oktober 2012. Uitgangspunt van deze wet is het vertrouwen dat een bestuurslaag zijn taken goed uitoefent en dat de horizontale verantwoording, van gemeentebestuur aan gemeenteraad en van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten, op orde is. Specifiek interbestuurlijk toezicht vanuit de ministeries en rijksinspecties wordt zoveel mogelijk verminderd of afgeschaft. Het toezicht wordt sober en terughoudend uitgevoerd en er wordt gewerkt met het uitgangspunt 'eenmalige uitvraag, meervoudig gebruik'.

De gemeenten hebben te maken met een toezichthouder per beleidsdomein. Hierbij is de provincie de toezichthouder voor financiën, ruimtelijke ordening, omgevingsrecht, externe veiligheid, archief- en informatiebeheer en de huisvesting van verblijfsgerechtigden. De gemeente Oegstgeest heeft in 2013 een bestuursovereenkomst gesloten met de provincie Zuid-Holland voor het interbestuurlijk toezicht. Hierin zijn afspraken gemaakt over de verantwoording in een specifieke bijlage bij de jaarrekening.

Het Rijk blijft de toezichthouder voor de gemeenten op die terreinen, waar de provincies geen taak en expertise hebben. Dit geldt bijvoorbeeld de onderwijswetten en sociale zaken.

Rekenkamercommissie gemeente Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

De gemeente Oegstgeest participeert in een regionale rekenkamercommissie. Deze bestaat uit zeven onafhankelijke externe deskundigen. De commissie stelt zelf haar onderzoeksonderwerpen vast.

De rekenkamer onderzoekt t.b.v. de gemeenteraad de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het gemeentelijk beleid. De afgelopen jaren heeft de rekenkamer steeds 1 of 2 onderzoeken per jaar uitgevoerd.

Onlangs is de rekenkamercommissie gestart met een onderzoek naar de transformatie van de Jeugdzorg en Wmo.

De rekenkamercommissie wordt jaarlijks op de hoogte gesteld van het doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek (213a) dat in het betreffende jaar wordt uitgevoerd door de regionale auditpool voor de gemeente Oegstgeest. Dit om te voorkomen dat er overlap in de onderzoeken ontstaat. Ook de rapporten die worden uitgebracht n.a.v. deze onderzoeken worden ter informatie aan de rekenkamercommissie toegezonden.

Waarderingskamer en basisregistraties

De Waarderingskamer voert toezicht uit op de uitvoering van de Wet Waardering onroerende zaken (Woz). Verder heeft de gemeente te maken met verplichte controles op de authentieke basisregistraties. Met ingang van 2014 is dat een jaarlijkse zelfevaluatie op de BasisRegistratie Personen (BRP) en op de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) eens in de 3 jaar een externe audit (zie ook paragraaf 2.6).

2.4 De Planning- en Controlcyclus

In de P&C-cyclus worden de doelstellingen en de te behalen resultaten van Oegstgeest vastgelegd, incl. het financiële kader en mogelijke risico's. Door middel van rapportages en verantwoordingen wordt de voortgang van de realisatie bewaakt en kan er waar nodig worden bijgestuurd.

P&C-producten

De producten van de P&C-cyclus bestemd voor de raad zijn vastgelegd in de financiële verordening. Dit betreffen de perspectiefnota, programmabegroting, voortgangsrapportages en het jaarverslag met de jaarrekening.

De producten uit de P&C-cyclus worden met ingang van 2012 door Sp71 samengesteld, maar een belangrijk deel van de inhoud wordt door de eigen medewerkers van de gemeente Oegstgeest geleverd. In 2014 is hiervoor de zogenoemde scrummethoediek geïntroduceerd³. Voordelen van deze methodiek zijn een betere samenwerking, en een snellere oplevering en goede kwaliteit van de producten.

De coördinatie op de producten van de P&C-cyclus voor Oegstgeest ligt bij de senior adviseur financiën. De concerncontroller beoordeelt de wijze van tot stand komen (betrouwbaarheid), neemt kennis van de producten en adviseert in tweede aanleg de gemeentesecretaris en wethouder financiën.

Verder met financiële sturing

Zowel de inhoud als de frequentie van de producten uit de P&C-cyclus zijn regelmatig onderwerp van evaluatie en zijn de laatste jaren als gevolg daarvan ook meermalen gewijzigd. De volgende verbeteringen worden o.a. beoogd voor/in 2015: snellere oplevering van de Jaarrekening 2015, betere onderbouwing van de ramingen in de Programmabegroting 2016 en versterking van de centrale regie op de begrotingen van de verbonden partijen⁴. De verbeteringen zijn onderdeel van het project 'Verder met financiële sturing'. Voorts zullen in 2015 wederom verantwoordingsgesprekken gehouden tussen de directie en de teammanagers o.b.v. de Teamplannen 2015.

Balanstotaal en exploitatiebegroting

De financiële cijfers van de gemeente zijn te vinden in de meerjarenbegroting en jaarrekening. De gemeente Oegstgeest heeft voor 2015 een exploitatiebegroting, excl. resultaatbestemming van € 400.000,- negatief, incl. resultaatbestemming, van € 144.000,- positief⁵. En Oegstgeest heeft een balanstotaal van € 124.843 miljoen⁶.

3 Voor het eerst bij de tweede Voortgangsrapportage.

4 Lees meer hierover in de Notitie P&C 2015.

5 Primitieve begroting 2015 plus dekingsplan.

6 Jaarrekening 2014, stand per 31 december 2014.

Risicomanagement

Periodiek worden de (financiële) risico's per team geïnventariseerd. Dit vindt plaats bij het samenstellen van de producten uit de P&C-cyclus. De teams worden daarbij ondersteund door de financieel adviseurs van Sp71. De vastlegging van de risico's, incl. de per geïdentificeerd risico getroffen beheersmaatregelen, vindt plaats in het risicomanagementsysteem NARIS (in beheer bij Sp71). Met dit systeem vindt ook de risicosimulatie plaats op basis waarvan periodiek de benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend.

Voor grondexploitaties van enige omvang, of met een complexe structuur is de hierboven genoemde methode niet afdoende. Daarom hanteert het project Nieuw- Rhijngest een risicomodel met een Monte Carlo-analyse. Dit risicomodel berekent het samengestelde effect van kansen en risico's op het saldo van de grondexploitatie.⁷

Weerstandscapaciteit	Jaarverslag 2014	Programmabegroting 2015 ⁸
Totaal aan risico's	€ 14.411.250	€ 20.959.750
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 5.225.308	€ 8.371.226
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 10.648.000	€ 11.793.083

De benodigde weerstandscapaciteit is bepaald op het bedrag waarmee met 90% zekerheid alle risico's in een jaar kunnen worden afgedekt. Vergeleken met het bedrag aan beschikbare weerstandscapaciteit volgt hieruit het weerstandsvermogen van de gemeente.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat voor een deel uit direct beschikbaar en een deel dat, vanuit de bestemmingsreserves na democratische besluitvorming, kan worden omgezet naar direct beschikbaar. Het weerstandsvermogen volgens het jaarverslag 2014 wordt gekwalificeerd als uitstekend, volgens de begroting 2015 als ruim voldoende.

De toename van het totaalbedrag aan risico's in de begroting voor 2015 is het gevolg van de 3 decentralisaties. Deze risico's zijn (gedeeltelijk) afgedekt door de herbestemming van de reserve Wmo tot een algemenere bestemming Wmo-decentralisaties⁹. Voor meer details wordt verwezen naar de vastleggingen in NARIS en de documenten waaruit de bovenstaande cijfers zijn ontleend (paragraaf weerstandsvermogen).

In 2014 is vanuit het project 'Verder met financiële sturing' een drietal workshops georganiseerd om het risicomanagement op een hoger niveau te brengen. Met de commissie audit is voorts afgesproken om de Nota Risicomanagement te evalueren en zo nodig bij te stellen¹⁰. Voor het eerst is met dit algemeen controle- en onderzoeksplan een risicoanalyse op de bedrijfsprocessen uitgevoerd, uitmondend in het overzicht opgenomen in Bijlage 1. Zie hiervoor verder hoofdstuk 4.

2.5 Integriteit

Integriteit is in een publieke organisatie als de gemeente een belangrijk onderwerp. De aandacht hiervoor is toegenomen, niet alleen bij de gemeente Oegstgeest, maar ook in de regio. De gemeente Leiden inventariseert periodiek risico's op het gebied van integriteit en mogelijke verbeteringen t.a.v. hiervan. De gemeente Leiderdorp werkt aan een aantal belangrijke actiepunten uit het Uitvoeringsprogramma Integriteit, zoals het actualiseren van de Notitie Integriteit en de Klokkenluidersregeling. Sp71 heeft voor de eigen organisatie een integriteitsbeleid opgesteld incl. bijbehorend instrumentarium.

Oegstgeest werkt momenteel aan een visie op het gebied van integriteit. Het is de bedoeling dat de visie nog in 2015 wordt opgesteld en ingevoerd in de hele organisatie. Uitgangspunt hierbij is dat de visie (uit)gedragen wordt door alle lagen van de organisatie, dus zowel door de raad, als het college en de ambtelijke organisatie.

7 Bron: Jaarverslag 2014.

8 Cijfers excl. dekkingsplan 2015.

9 Bron: Programmabegroting 2015.

10 Bron: Jaarverslag 2014.

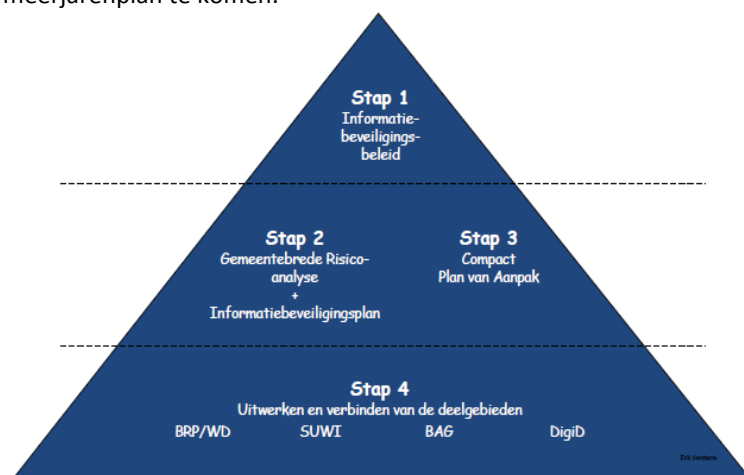
2.6 Informatiebeveiliging¹¹

De toenemende informatisering leidt tot grote afhankelijkheid van organisaties van digitale systemen en bestanden met gegevens, kaarten en documenten. Vanzelfsprekend is er daarom (meer) aandacht nodig voor beleid en maatregelen die ertoe leiden dat de continuïteit van de bedrijfsvoering, de fraudebestendigheid en de privacy is gewaarborgd. Voor veel activiteiten binnen de gemeente is het langer dan een dag niet beschikbaar zijn van data en systemen al onaanvaardbaar, accountants eisen ook van systemen dat zij fraude zo goed mogelijk uitsluiten en privacy wordt ook steeds meer als een relevant aandachtspunt gezien; zeker gelet op alle digitale koppelingen en mogelijkheden. Ook voor de decentralisatie wisselen gemeenten onderling en met diverse ketenpartners informatie uit.

Als professionele organisatie past hierbij dat gemeenten ook de beveiliging van informatie professioneel organiseren. Informatie moet immers beschikbaar en betrouwbaar zijn en mag alleen door bevoegden zijn in te zien. Bij de uitwisseling moeten gemeenten voldoende rekening houden met beveiligings- en privacyaspecten. Informatieveiligheid is veel meer dan ICT, het gaat in veel gevallen om de mens in de organisatie en de manier waarop deze met risico's omgaat. Externe partijen die toezien op de uitvoering van bepaalde wettelijke taken stellen ook hun eisen en voeren audits uit die de naleving van deze eisen toetsen. Op dit moment kennen de gemeentes o.a. een BAG- en Suwinetaudit.

Door de vorming van Sp71 zijn voor elke gemeente uitvoerende taken die raakvlakken hebben met informatiebeveiliging overgegaan naar het Sp71, b.v. aan Financien, Personeelszaken en ICT. De gemeentes blijven echter wel zelf eindverantwoordelijk en worden hier d.m.v. audits ook op aangesproken. Vanuit deze gezamenlijke probleemstelling is er gezamenlijk één regionaal statuut informatiebeveiliging vastgesteld waarmee een eerste stap is gezet naar een regionale aanpak informatie beveiliging. Dit vastgestelde statuut is ontstaan uit een standaardbeleidsdocument dat door een groot aantal gemeentes in Nederland wordt gehanteerd. Deze is gebaseerd op en verwijst naar de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) c.q. NEN-ISO/IEC 27002.

Ook bij de gemeente Oegstgeest is het regionale informatiebeveiligingsstatuut door ons college vastgesteld en is eerste belangrijke stap gezet. Nu is het zaak om door te pakken met het opstellen van een beleidsplan, inventariseren van de huidige situatie, uitvoeren van een risicoanalyse om vervolgens tot een compact meerjarenplan te komen.

3. Administratieve Organisatie

Definitie Administratieve Organisatie (AO)

AO kan worden gedefinieerd als het geheel van activiteiten met betrekking tot het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens, gericht op het verstrekken van betrouwbare informatie t.b.v. het besturen, het doen functioneren en beheersen van een organisatie incl. de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.

¹¹ Bron: Voorstel aan het directieteam d.d. negen april 2015.

Beheer

Het beheer van de procesbeschrijvingen ligt sinds 2012 bij team AO/IC van Sp71. Dit betreft het onderhouden van de bestaande en waar nodig opstellen van nieuwe procesbeschrijvingen, incl. het geven van advies op het gebied van rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van de processen.

Het team AO/IC kan adviseren en bewaken of bv. voldoende beheersmaatregelen in de processen zijn ingebouwd. Hierbij geldt wel dat de opzet en inrichting van de processen primair de verantwoordelijkheid van de proceseigenaar is en blijft.

De AO van Oegstgeest is d.m.v. een groot aantal procesbeschrijvingen vastgelegd (135 stuks). Echter deze procesbeschrijvingen dateren uit 2005/2006 en zijn dus niet meer actueel. Voor de uit te voeren VIC's wordt jaarlijks (in de Interne Controleplannen op procesniveau) de AO op hoofdlijnen beschreven dan wel geactualiseerd.

Opdracht 2015

Voor het toetsen van de actualiteit van de overige (anders dan i.h.k.v. de VIC's) procesbeschrijvingen en/of het opstellen van nieuwe procesbeschrijvingen, dient door Oegstgeest afzonderlijk opdracht te worden verstrekt aan Sp71.

Op dit moment is er nog geen opdracht voor 2015. Oegstgeest geeft prioriteit aan de uitvoering van het project 'Verder met bedrijfsprocessen'. Vanuit dit project worden ook procesbeschrijvingen opgesteld. Dit gebeurt echter in Visio (Microsoft) en niet in de hiervoor specifiek bedoelde applicatie die vanuit Sp71 wordt gebruikt voor de deelnemende gemeenten, zijnde BPMOne (Perceptive Software). Voor deze laatste applicatie beschikt Oegstgeest in ieder geval over één licentie.

Mogelijk volgt er nog een opdracht. Uren hiervoor zijn in ieder geval beschikbaar gesteld in het leveringscontract 2015 dat Oegstgeest met Sp71 gesloten heeft. Het betreft in totaal 250 uur. Team Maatschappij heeft n.a.v. de VIC's 2014 aangegeven in 2015 nieuwe procesbeschrijvingen op te stellen voor de Wmo en het Sociaal Team.

4. Risicoanalyse bedrijfsprocessen

Bijlage 1: Overzicht VIC's i.r.t. risico's en jaarrekening 2014

Voor het eerst is met dit algemeen controle- en onderzoeksplan een expliciete risicoanalyse op de bedrijfsprocessen uitgevoerd, uitmondend in het overzicht opgenomen in Bijlage 1. Het is de bedoeling om deze risicoanalyse jaarlijks te actualiseren met het opstellen van dit plan. De verwachting is dat de risicoanalyse zich in professionele zin zal ontwikkelen de komende jaren. Dit is in lijn met het project 'Verder met financiële sturing' en de reeds ingezette kwaliteitsverbetering op het gebied van risicomanagement.

Wijze van uitvoeren

In eerste instantie zijn de belangrijkste rechtmatigheidsrisico's geïdentificeerd. Deze risico's zijn gekoppeld aan financieel materiële posten in de jaarrekening/begroting dan wel aan processen waarvoor deze risico's van toepassing zijn. Vervolgens wordt aangegeven voor welk van deze posten/processen VIC's uitgevoerd worden in 2015. Dit alles is uitgewerkt in het overzicht dat is opgenomen in Bijlage 1. Eventuele bijzonderheden staan per post/proces toegelicht. Het overzicht geeft mede richting aan het bepalen welke VIC's er in het controlejaar 2015 worden uitgevoerd.

Budget VIC's

Naast het overzicht in Bijlage 1 wordt er ook richting gegeven aan de uit te voeren VIC's door het beschikbare budget. Dit betekent dat tevens is gekeken welke VIC's de meest toegevoegde waarde hebben, zowel voor de eigen organisatie, als t.b.v. een efficiënte accountantscontrole. Ten aanzien van het laatste punt is er afstemming geweest met de accountant. Dit alles komt erop neer dat voor 2015 dezelfde VIC's worden uitgevoerd als voor 2014. De VIC's 2015 worden verder beschreven in paragraaf 5.2. Overigens is het budget voor de uitvoering van de VIC's ongewijzigd t.o.v. 2014.

5. Verbijzonderde Interne Controles

5.1 Kaderstelling en uitvoering

In het onderhavige hoofdstuk volgt de opsomming van de processen waarop in 2015 VIC's worden uitgevoerd. De VIC's zijn vooral gericht op de (financiële) rechtmatigheid en de getrouwheid van de verantwoording, en in mindere mate op de doelmatigheid en doeltreffendheid van de processen. Dit cf. het wettelijk kader zoals beschreven in paragraaf 2.1. De selectie van de processen voor de VIC's is mede gemaakt a.h.v. de uitgevoerde risicoanalyse op de bedrijfsprocessen, zoals beschreven in hoofdstuk 4.

In paragraaf 5.2 is het overzicht opgenomen van de processen die binnen de eigen organisatie van Oegstgeest worden uitgevoerd. De uitvoering van de VIC's op deze processen ligt bij het team AO/IC van Sp71. Voor de uitvoering van deze VIC's vormt het onderhavige algemene controle- en onderzoeksplan de opdracht.

Voor de bedrijfsvoeringsprocessen die aan Sp71 zijn overgedragen, vinden binnen Sp71 de VIC's plaats voor zowel Sp71 zelf als voor de 4 deelnemende gemeenten. Hierover wordt door de externe accountant van Sp71 gerapporteerd d.m.v. een Managementletter en Assurancerapport. Deze rapportages worden aan de deelnemende gemeenten verstrekt. Zie paragraaf 5.3.

5.2 Bedrijfsprocessen Oegstgeest

Dit betreft de VIC's uit te voeren door het team AO/IC van SE Financiën van Sp71 op de processen die binnen de eigen organisatie van Oegstgeest worden uitgevoerd. Het hiervoor benodigde aantal uur inzet van het team AO/IC is afgestemd. Voor 2015 betreft dit totaal 813 uur. Dit is incl. 80 uur extra voor de decentralisaties. Deze worden waarschijnlijk ingezet t.b.v. de VIC op de Wmo en de VIC op de subsidies voor de Jeugdhulp.

VIC's 2015

Proces	Team	Bijzonderheden
Inkopen en aanbestedingen	Organisatiebreed	Spend analyse Europese aanbestedingen
Subsidies	Maatschappij	Decentralisaties/Jeugdhulp
Voorzieningen Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	Maatschappij	Decentralisaties; verklaringen Centraal AdministratieKantoor (CAK) en Zorg-Lokaal (ook Jeugdhulp)
Uitkeringen Sociale Zaken	Maatschappij	Voor het eerst zelf (via Sp71); verklaringen Dienst ZijlBedrijven (DZB) en Maregroep
Leges omgevingsvergunningen	Ruimte	

Toelichting VIC's

Inkopen en aanbestedingen

De VIC en accountantscontrole op de rechtmatigheid van aanbestedingen vindt plaats bij Sp71 (zie ook paragraaf 5.3). De gemeente Oegstgeest laat wel nog een spend analyse uitvoeren m.b.t. Europese aanbestedingen. Dit houdt in dat vanuit de financiële administratie wordt gekeken naar inkoopopdrachten vanaf € 50.000,-. Vraag hierbij is of de betreffende inkopen Europees aanbesteed hadden moeten worden en of dit ook is gebeurd.

Subsidies

Naar alle waarschijnlijkheid zal de VIC op de subsidies voor 2015 uitgebreid worden met subsidies op het gebied van de Jeugdhulp. Lokaal wordt er gewerkt vanuit het Jeugd- en GezinsTeam (JGT), dat voor een deel wordt bekostigd vanuit de gemeentelijke bijdrage aan Holland Rijnland en voor een deel bestaat uit medewerkers van bestaande subsidierelaties. Deze laatste genoemde subsidies worden dus waarschijnlijk meegenomen in de bestaande VIC op de subsidies. Dit wordt definitief bepaald in het Intern Controleplan dat voor de VIC op de subsidies wordt opgesteld door team AO/IC van Sp71.

In een aparte overeenkomst tussen Oegstgeest en Sp71 voor de inzet vanuit SE Financiën vanaf 2015 op het gebied van de decentralisaties zijn extra uren voorzien voor team AO/IC t.b.v. de Jeugdhulp. Het gaat in totaal om 40 uur.

Voorzieningen Wmo

De VIC op de Voorzieningen Wmo wordt voor 2015 uitgebreid n.a.v. de decentralisaties. Dit wordt definitief bepaald in het Intern Controleplan dat voor de VIC op de Voorzieningen Wmo wordt opgesteld door team AO/IC van Sp71.

In een aparte overeenkomst tussen Oegstgeest en Sp71 voor de inzet vanuit SE Financiën vanaf 2015 op het gebied van de decentralisaties zijn extra uren voorzien voor team AO/IC t.b.v. de Wmo. Het gaat in totaal om 40 uur.

CAK

Er wordt een controle uitgevoerd op de volledigheid, juistheid en tijdigheid van de oplegging en incassering van de eigen bijdragen. Deze controle wordt uitgevoerd door de accountant van het CAK. Het CAK is verantwoordelijk voor het vaststellen, opleggen, innen en afdragen van de eigen bijdragen van de Wmo. De gemeente Oegstgeest ontvangt een Third Party Mededeling (TPM) van de uitgevoerde accountantscontrole.

Naast deze TPM ontvangt de gemeente Oegstgeest een totaaloverzicht van de eigen bijdragen die in 2015 zijn opgelegd, geïnd en afgedragen. Met dit overzicht kan de gemeente het begrote bedrag aan baten voor eigen bijdragen over 2015 vergelijken met wat het CAK heeft afgedragen en wat in de financiële administratie van de gemeente staat.

Zorg-Lokaal en Holland-Rijnland

Momenteel werkt het Zorg-Lokaal (voorheen Wmo-kantoor) aan een protocol voor de Jeugdhulp 2015 en Wmo 2015. Dit protocol gaat in op de controle en verantwoording van de financiële rechtmatigheid van de Jeugdhulp 2015 en Wmo 2015 (huishoudelijke hulp, begeleiding, verblijf).

Hoe deze controle en verantwoording er precies uit komt te zien, moet nog definitief worden bepaald en afgestemd met Oegstgeest. Te denken valt aan: het voldoen aan de voorwaarden van de door Oegstgeest gesloten overeenkomst, voor zover deze een financieel effect hebben. Dit betekent dat aantallen en bedragen tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de relevante artikelen van de overeenkomsten.

Concreet richt de financiële rechtmatigheid zich dan op de levering van de gedeclareerde ondersteuning cf. de zorgtoewijzing. Anders gezegd: de verantwoorde aantallen en bedragen moeten voldoen aan de eisen van recht (volgens de afgesproken voorwaarden), hoogte (volgens het afgesproken tarief) en duur (binnen de afgesproken termijnen). Door te voldoen aan voorwaarden in de overeenkomst zijn ze financieel rechtmatig¹².

De gemeente ontvangt de verklaringen van de uitgevoerde accountantscontrole bij het Zorg-Lokaal. Deze verklaringen geven zekerheid over de kwaliteit van de controle door het Zorg-Lokaal.

Verder lopen de geldstromen op het gebied van de Jeugdhulp m.n. via Holland-Rijnland waar de verantwoording plaatsvindt.

Uitkeringen Sociale Zaken

Voor het controlejaar 2015 is het de bedoeling dat de VIC op de uitkeringen Sociale Zaken wordt uitgevoerd door team AO/IC van Sp71, waar deze voorheen werd uitbesteed aan Deloitte Management Support. Gesprekken met Sp71 hierover zijn gaande. Het betreft momenteel een VIC die nog niet wordt uitgevoerd door team AO/IC.

Voor de verantwoording van de uitkeringen in het kader van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) steunt de gemeente Oegstgeest op de controleverklaringen/assurancerapporten van de sociale werkvoorzieningsschappen. Het betreffen de DZB en de Maregroepe.

¹² Bron: Concept-Protocol Jeugdhulp 2015 en Wmo 2015 d.d. 31-03-2015.

Geen VIC's

Net als voor 2014 worden voor 2015 geen VIC's uitgevoerd voor de volgende processen:

- Investerings;
- Leges Publiekszaken;
- Verhuur vastgoed/sportaccommodaties;
- Grondexploitaties.

Zoals ook vorig jaar aangeven bij de besluitvorming over het Algemeen Intern Controleplan 2014 voert de accountant zelf een uitgebreide controle uit op de grondexploitaties. Veelal geeft de raad ook een expliciete opdracht hiertoe aan de accountant. In dit kader is de meerwaarde van een VIC gering.

De geringe meerwaarde van de VIC geldt ook voor de investeringen, omdat de accountant hiervoor zelf gegevensgerichte controles uitvoert. Voor het proces leges publiekszaken geldt dat de financiële materialiteit klein is en het risico op financiële rechtmatigheidsfouten laag. Een jaarlijkse VIC op dit proces is daarom niet nodig. De controle op dit proces kan rouleren per bv. 2 of 3 jaar. Wat betreft het verhuurproces loopt momenteel een verbeterproject binnen het project 'Verder met bedrijfsprocessen'.

Verder vindt er géén VIC plaats op de algemene uitkering van het gemeentefonds en de financieel aanzienlijke bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Deze geldstromen worden gegevensgericht gecontroleerd bij de controle van de jaarrekening. Ook op balansposten worden geen VIC's uitgevoerd, anders dan dat deze voortvloeien uit de VIC's op de onderliggende processen. Balansposten worden gecontroleerd bij het opstellen van de jaarrekening.

De verantwoording en controle van de specifieke uitkeringen – Single Information, Single audit (Sisa) – vindt plaats bij de jaarrekening.

BelastingSamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR)

Voor de belastingprocessen die zijn overgedragen aan de BSGR ontvangt de gemeente Oegstgeest een assurancerapport van de BSGR. Het rapport voldoet aan de zogenaamde ISAE-3402 (type II) standaard. Dit is een internationale standaard t.b.v. de beheersing van uitbestede processen. Naast dit rapport ontvangt de gemeente Oegstgeest voor 2015 een assuranceverklaring van de BSGR.

Standaardisatie van het controleproces

Het proces van uitvoering van de VIC's is door Sp71 in 2013 gestandaardiseerd. Voor iedere VIC wordt gestart met het opstellen van een Intern ControlePlan (ICP) incl. WerkProgramma (WP). Hiervoor worden standaard formats gehanteerd. De door de controlemedewerkers van het team AO/IC opgestelde ICP en WP's per proces worden binnen het team AO/IC gereviewed door de teamleider en voor Oegstgeest ter beoordeling en goedkeuring aan de senior adviseur AO/IB voorgelegd.

De uitvoering van de VIC's vindt vervolgens over het algemeen twee maal per jaar plaats, over de eerste helft en over de tweede helft van het controlejaar. Per uitgevoerde controle wordt o.b.v. standaard formats, een controlememorandum opgesteld.

ICP

In het ICP per proces vindt de verkenning van het te controleren proces plaats. Het gaat daarbij om de belangrijkste proces- en controledoelstellingen, de hoofdlijnen van de AO/IB, het van toepassing zijnde normen- en toetsingskader, de relevante IT-systemen en de financiële posten in de administratie en verantwoording die door de procesactiviteiten worden beïnvloed incl. cijferanalyse.

Op basis van de daarop volgende gedetailleerde risicoanalyse en het uitvoeren van een lijncontrole, alsmede de bevindingen van het voorgaand jaar en eventuele bijzondere aandachtspunten, wordt in het ICP de controlebenadering bepaald. Daarbij kan worden gekozen tussen een primair systeemgerichte controle of een meer gegevensgerichte aanpak. De systeemgerichte controle kan worden toegepast als er in het proces voldoende effectieve beheersmaatregelen zijn getroffen, die achteraf ook zichtbaar en toetsbaar zijn.

Is dit niet het geval dan zal er gegevensgericht gecontroleerd moeten worden, waarbij er over het algemeen een groter aantal posten in de controle moet worden betrokken (reperformance). De controlebenadering die in het ICP is bepaald, wordt in het WP verder uitgewerkt in de nodige controleactiviteiten met aantallen te controleren posten e.d.

Planning

De planning start globaal in de maand mei met het opstellen van de ICP en WP's per proces. Voor de daaropvolgende uitvoering stelt Sp71 per halfjaar, mede o.b.v. de afspraken die met de teams zijn gemaakt in de ICP's per proces, een planning op en stemt deze vooraf af met de senior adviseur AO/IB.

Hierbij dient rekening te worden gehouden met de weken waarin de externe accountant de interim-controle (met review van de VIC's over de eerste helft van het jaar) en de jaarrekeningcontrole (met review over het tweede halfjaar) bij Oegstgeest uitvoert.

De verwachting is dat de accountant zijn interim-controle 2015 in de maand oktober uitvoert. De jaarrekeningcontrole 2015 vindt naar alle waarschijnlijkheid vanaf eind maart 2016 plaats. Definitieve afspraken over de periodes waarin de accountant zijn controles uitvoert, zijn momenteel in de maak.

Controlememorandum

Nadat een controle is uitgevoerd, wordt het concept controlememorandum opgesteld. Dit memorandum bevat een algemene conclusie inzake de juistheid, volledigheid en financiële rechtmatigheid van de baten en lasten van het gecontroleerde proces, een evaluatie van de werking/effectiviteit van de belangrijkste interne beheersmaatregelen (de zogenoemde key controls) en gegevensgerichte werkzaamheden, de n.a.v. de vorige controle opgevolgde aanbevelingen en de openstaande en/of nieuwe bevindingen.

Het concept controlememorandum wordt besproken met het betreffende team (inhoudelijke deskundigen en proceseigenaar). Vervolgens wordt het voorgelegd aan de senior adviseur AO/IB t.b.v. een kwaliteitsreview. Eventuele opmerkingen en/of gevraagde verduidelijkingen worden in het memorandum verwerkt. Dit zonder afbreuk te doen aan de onafhankelijke oordeelsvorming van de controlemedewerker van Sp71. Het controlememorandum wordt voor akkoord getekend door de inhoudelijk deskundigen en de proceseigenaar van het gecontroleerde proces. De concerncontroller ontvangt de kwaliteitsreview van de senior adviseur AO/IB en het definitieve controlememorandum ter informatie.

Follow-up VIC's en accountantscontroles

Uit de VIC's en accountantscontroles volgen veelal aanbevelingen/bevindingen die moeten leiden tot een betere interne beheersing van de (financieel) bedrijfskritische processen. Om de opvolging, de zogenaamde follow-up, van de aanbevelingen/bevindingen te kunnen monitoren en hierop te kunnen sturen, houdt de senior adviseur AO/IB statusoverzichten bij van deze follow-up. De verantwoordelijkheid voor de follow-up ligt primair bij de proceseigenaren. Dit zijn doorgaans de teammanagers, maar kan ook de concerncontroller of één van de directeuren zijn.

De overzichten worden periodiek (minimaal 2 keer per jaar) geactualiseerd n.a.v. follow-up-gesprekken met de teammanagers, concerncontroller en directeuren. De geactualiseerde overzichten worden voorgelegd aan het directieteam. Het college en de raad worden 2 keer per jaar op hoofdlijnen geïnformeerd over de follow-up van de VIC's en de accountantscontroles.

5.3 Bedrijfsprocessen Servicepunt71

Voor de controle op de bedrijfsvoeringsprocessen die aan Sp71 zijn overgedragen en mede t.b.v. de deelnemende gemeenten worden uitgevoerd, is door Sp71 het Algemeen Controleplan voor 2015 opgesteld.

In dit plan is een aantal processen opgenomen waarop door Sp71 VIC's worden uitgevoerd en waarover door de accountant van Sp71 wordt gerapporteerd richting de deelnemende gemeenten en hun accountants. De bedoeling is dat dit op termijn via zogenoemde ISAE-3402-procesverklaringen loopt. Vooralnog zal dit via een assurancerapport plaatsvinden.

In het assurancerapport rapporteert de accountant over de getroffen beheersmaatregelen in de betreffende processen en de werking van deze maatregelen gedurende het jaar, incl. de risico's bij het ontbreken en/of een onvoldoende werking van de interne beheersmaatregelen.

Voor 2015 gaat het om de volgende processen:

Proces	Service Eenheid	Bijzonderheden
Begrotingswijzigingen	Financiën	
Kredietadministratie	Financiën	Incl. rekeningschema rubriek 7
Rekeningschema	Financiën	Excl. rubriek 7 en incl. autorisaties budgethouders
Financiering	Financiën	Focus op mutaties leningen, geen gemeentelijke garanties
Debiteuren- en crediteurenbeheer	Financiën	
Memorials	Financiën	Focus op correctiememo's
Van Inkoop tot betaling	Inkoop en Financiën	Incl. autorisaties Decade workflow
Betalingsverkeer	Financiën	
Personele kosten	HRM	Incl. autorisaties YouForce
IT-beheer	ICT	General IT-controls en applicationcontrols voor Decade, BNG, Beaufort, YouForce, TIM en Cognos8 (specifiek lijstwerk)

Controllers- en accountansoverleg

De reikwijdte van de opdracht aan de accountant van Sp71 met betrekking tot het assurancerapport wordt afgestemd in het controllersoverleg van Sp71 en de gemeenten. Ook de accountants van de gemeenten worden bij dit overleg betrokken. De accountants van de gemeenten zullen in hun controle van de jaarrekening voor een belangrijk deel moeten steunen op de werkzaamheden uitgevoerd door Sp71.

Planning

Het assurancerapport wordt eind februari, na afloop van het boekjaar, opgeleverd. Dit is op tijd voor de jaarrekeningcontroles bij de gemeenten. Tussentijds worden de gemeenten geïnformeerd over de stand van zaken d.m.v. de managementletter die aan het Dagelijks Bestuur (DB) van Sp71 wordt uitgebracht.

Deze managementletter dient tijdig, voor de start van de interim-controle bij de gemeentes te worden opgeleverd. Afhankelijk van de uitkomsten van de controles en de bevindingen opgenomen in de managementletter en/of het assurancerapport is het voor de gemeenten wellicht noodzakelijk om aanvullende werkzaamheden en controles uit te voeren. Voor Leiderdorp wordt dit door de senior adviseur AO/IB en concerncontroller beoordeeld en met de eigen externe accountant afgestemd.

6. Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid

6.1 Regionale auditpool

Het college van iedere gemeente is op grond van art. 213a van de Gemeentewet verplicht om periodiek onderzoek te verrichten naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door hem gevoerde bestuur. De raad stelt bij verordening regels hiervoor. De geldende verordening van Oegstgeest voor de onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid dateert uit 2010.

Begin 2014¹³ heeft Oegstgeest besloten om met ingang van 2015 te gaan deelnemen aan de regionale auditpool die wordt gecoördineerd vanuit Leiden. De deelname vindt plaats door de inzet van twee medewerkers uit Oegstgeest voor ieder ca. 150 uur per jaar.

¹³ Collegebesluit van vier februari 2014.

In ruil voor deze inzet zal er door de auditpool voor Oegstgeest jaarlijks één onderzoek worden uitgevoerd. Naast Oegstgeest nemen ook de gemeenten Leiderdorp en Zoeterwoude deel aan de auditpool.

De deelname van Oegstgeest aan de regionale auditpool brengt een andere werkwijze met zich mee t.a.v. de onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid. Daarom is het nodig om de verordening 213a te actualiseren. Dit gebeurt nog in 2015.

6.2 Onderzoek 2015: verstrekken en bestellen bruikleenvoorzieningen Wmo

Voor 2015 heeft Oegstgeest het onderwerp verstrekken en bestellen bruikleenvoorzieningen Wmo ingebracht voor het door de auditpool van Leiden uit te voeren onderzoek uit hoofde van de verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid¹⁴.

De vorige accountant van de gemeente Oegstgeest heeft bij zijn interim-controle 2014 geconstateerd dat het hierboven genoemde proces niet helemaal rechtmatig verloopt (eerst vindt de bestelling plaats, daarna pas de afhandeling van de beschikking).

De bevinding van de accountant is onderkend, maar de wens is om de doelmatigheid van het proces te behouden. Hoe dit kan, wordt onderzocht m.b.v. een collegeonderzoek 213a. Verder kan ook gekeken worden hoe doeltreffend het huidige proces is (meer vanuit het oogpunt van budgetbeheer).

De exacte vraagstelling c.q. doelstelling van het onderzoek wordt nader uitgewerkt door de auditpool.

7. Accountantscontrole

7.1 Opdracht

Aanbesteding controle 2015-2018

De afgelopen vier jaar heeft de controle van de jaarrekening van Oegstgeest in opdracht van de gemeenteraad plaatsgevonden door Baker Tilly Berk. Onlangs is de opdracht voor de accountantscontrole voor de jaren 2015 tot en met 2018 eind 2014 opnieuw aanbesteed.

Deze aanbesteding is regionaal opgepakt in samenwerking met Sp71 en de gemeenten Leiden en Leiderdorp. Het betrof een Europese aanbesteding waarbij gekozen is voor de betrekkelijk nieuwe aanbestedingsvorm van Best Value Procurement (BVP) en een eigen perceel per organisatie. In januari 2015 heeft de beoordeling van de inschrijvingen plaatsgevonden en op 11 februari is er voorlopig gegund. Voor Oegstgeest is Ernst and Young (EY) als winnaar naar voren gekomen. Onlangs is gestart met de concretiseringsfase (uitwerken/opstellen van het contract). De formele besluitvorming door de gemeenteraad dient nog plaats te vinden.

De accountant voert eenmaal per jaar een interim-controle uit (het afgelopen jaar vond deze plaats in oktober) en na afloop van het boekjaar de jaarrekeningcontrole (eind maart/april). De interim-controle bestaat voor een belangrijk deel uit het reviewen van de voor Oegstgeest uitgevoerde VIC's. Tijdens de jaarrekeningcontrole wordt de concept-jaarrekening beoordeeld, mede a.h.v. een uitgebreid jaarrekeningdossier met specificaties en toelichtingen.

Aangezien de VIC's worden uitgevoerd door Sp71 en ook de jaarrekening en het jaarrekeningdossier voor Oegstgeest door Sp71 worden samengesteld, zijn er afspraken gemaakt tussen Oegstgeest en Sp71 over de beschikbaarheid van de stukken in Oegstgeest in de controleweken van de accountant.

Ten behoeve van de controle van de jaarrekening van Oegstgeest moet de accountant van Oegstgeest voor een belangrijk deel steunen op processen die door Sp71 worden uitgevoerd, zoals de salarisadministratie, grootboekadministratie en het IT-beheer.

¹⁴ Collegebesluit van 20 januari 2015 incl. mededeling aan de raad.

De accountant van Sp71 brengt jaarlijks een assurancerapport uit t.b.v. van de deelnemende gemeenten. In het assurancerapport doet de accountant van Sp71 een uitspraak over de opzet, het bestaan en de werking van de betreffende processen binnen Sp71.

7.2 Controleprotocol en Normenkader

Controleprotocol

Het controleprotocol vormt de basis voor de accountantscontrole op de jaarrekening. De raad stelt dit protocol vast. Het geldende protocol is in 2014 vastgesteld door de raad.

Het controleprotocol geeft nadere aanwijzingen aan de accountant over de reikwijdte van zijn controle op de jaarrekening, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringtoleranties. Daarnaast zijn de rapportagevormen, en rapportage- en communicatiemomenten i.r.t. de eerder genoemde controle vastgelegd in het controleprotocol.

De goedkeuringstolerantie voor fouten is door de raad vastgesteld op maximaal 1% van de lasten incl. resultaatbestemming en op 3% voor onzekerheden. De rapporteringstolerantie is vastgesteld op \geq € 50.000.

Normenkader

Onderdeel van het controleprotocol is het normenkader. Dit betreft het overzicht van de externe en interne wet- en regelgeving van toepassing voor de rechtmatigheidscontrole. Het normenkader wordt jaarlijks geactualiseerd door de senior adviseur AO/IB. Vaststelling van het normenkader door de raad gebeurt doorgaans in het najaar.

Wijzigingen in het normenkader kunnen zich gedurende het lopende controlejaar voordoen. Deze wijzigingen worden doorgaans gesignaleerd door de inhoudelijk deskundigen uit de teams die betrokken zijn bij de VIC's, de intern controleur van team AO/IC van Sp71 die de VIC uitvoert, of de senior adviseur AO/IB. Wijzigingen in het normenkader kunnen consequenties hebben voor de VIC's. Het is dus zaak evt. wijzigingen zo snel mogelijk te signaleren, zodat hier adequaat op ingespeeld kan worden.

7.3 Managementletter

De accountant stelt n.a.v. zijn interim-controle jaarlijks een managementletter op. De managementletter bevat de bevindingen van de controle incl. aanbevelingen ter verbetering en een (voorlopig) oordeel over de bedrijfsvoering van de gemeente.

De definitieve managementletter wordt, tezamen met een reactie van het management op de bevindingen en aanbevelingen van de accountant, d.m.v. een advies aan het college voorgelegd. De managementletter wordt door het college ter informatie aan de raad gestuurd. Doorgaans wordt de managementletter besproken in de commissie audit. De accountant is hierbij aanwezig om toelichting te geven op zijn managementletter.

7.4 De controleverklaring en het verslag van bevindingen bij de jaarrekening

Bij de jaarrekening geeft de accountant een controleverklaring af met een oordeel over zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid en stelt hij een verslag van bevindingen op. De accountant is, t.b.v. het geven van een nadere toelichting en het beantwoorden van eventuele vragen uit de raad, aanwezig in de vergadering van de commissie audit waarin de jaarrekening van Oegstgeest op de agenda staat. Bij de jaarstukken wordt ook een samenvatting van de VIC's van het betreffende controlejaar gevoegd.

Bijlage 1:

Overzicht Verbijzonderde Interne Controles 2015 i.r.t. risico's en jaarrekening/begroting of bedrijfsprocessen

Risico's rechtmatigheid	Post jaarrekening/begroting of bedrijfsproces	Toelichting risico	VIC's 2015
Baten en/of lasten niet juist en/of volledig	<u>Lokale heffingen:</u> - OZB - Rioolheffing - Afvalstoffenheffing - Toeristenbelasting - Hondenbelasting - Precariobelasting - Leges omgevingsvergunningen - Leges Publiekszaken - Marktgeden	Risico op materiële fout (baten)	Heffingen en belastingen via BSGR. VIC 2015 op leges omgevingsvergunningen. VIC op leges Publiekszaken rouleert :niet 2015, laatst 2013 VIC marktgeden n.v.t.
	Algemene uitkering	Risico op materiële fout (baten)	N.v.t.
	Verplichtingen verbonden partijen	Gemeente is afhankelijk van de informatievoorziening van de verbonden partijen. Gemeente kan worden aangesproken voor verplichtingen waaraan de verbonden partij niet kan voldoen.	N.v.t.
	Specifieke uitkeringen (Sisa)	Verantwoording cf. Sisa-systematiek is complex. Voldoen aan gevraagde voorwaarden is cruciaal.	Verantwoording/controle via jaarrekening.
	<u>Verhuur:</u> - Vastgoed - Sportaccommodaties	Risico op materiële fout (baten)	N.v.t.
	<u>Aan- en verkopen grond:</u> - Grondexploitaties - Kleine stukjes grond/snippergroen	Risico op materiële fout (lasten/baten)	N.v.t.

	Personeelskosten	Risico op materiële fout (lasten)	Via Sp71
	Subsidies	Risico op materiële fout (lasten)	VIC 2015 op de subsidies
	Uitkeringen Sociale Zaken (incl. Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en Re-integratie)	Risico op materiële fout (lasten)	VIC 2015 op de uitkeringen Sociale Zaken
	Jeugdhulp	Risico op materiële fout (lasten)	Via VIC 2015 op de subsidies en Zorg-Lokaal
	Voorzieningen Wmo	Risico op materiële fout (lasten)	VIC 2015 Voorzieningen Wmo
	Investerings	Kredietoverschrijdingen	N.v.t.
	Leerlingenvervoer	Risico op materiële fout (lasten)	N.v.t.
Niet voldoen aan interne en/of externe wet- en regelgeving	Inkopen en aanbesteden	Complexe regelgeving. Niet naleving kan leiden tot rechtmatigheidsfouten die van invloed zijn op het accountantsoordeel op de jaarrekening	Via Sp71. VIC 2015 betreft spend analyse met focus op Europese aanbestedingen
	Subsidies		VIC 2015 op de subsidies
	Uitkeringen Sociale Zaken		VIC 2015 op de uitkeringen Sociale Zaken
	Specifieke uitkeringen (Sisa)	Verantwoording cf. Sisa-systematiek is complex. Voldoen aan gevraagde voorwaarden is cruciaal.	Verantwoording/controle via jaarrekening.
	Financiering	Niet voldoen aan Treasurystatuut	Via Sp71
	Jaarrekening	Niet voldoen aan Besluit begroting en verantwoording (Bbv)	N.v.t.
	Voorzieningen Wmo		VIC 2015 Voorzieningen Wmo.
	Omgevingsvergunningen		VIC 2015 op leges omgevingsvergunningen.
	Leerlingenvervoer		N.v.t.
Beheer onvoldoende	Begroting	Onvoldoende borging van beheer kan leiden tot begrotingsonrechtmatigheden	Via Sp71
	IT	Risico's wat betreft continuïteit en informatiebeveiliging	Via Sp71
	Verplichtingen (niet in balans opgenomen)		
Waardering niet juist	Vastgoed		N.v.t.
	Grondexploitaties		N.v.t.

	Vorderingen	Te hoog (niet geïnd)	N.v.t.
Misbruik en oneigenlijk gebruik/fraude	Diversen	Inherent aan verschillende processen (bv. verstrekken van een subsidie). Vast onderdeel van de accountantscontrole	N.v.t.
Voorziening niet juist onderbouwd	Diversen	Onderbouwing sluit niet aan op actueel beheerplan	N.v.t.